

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

שמואל א' פרקים כ"א-כ"ב

דוד נמלט משאול בחוסר כל, מצטייד בנוב ומתחבא דווקא בגת עיר הפלישתים. בפרק כב מתברר שלביקור בנוב יש תוצאות טרגיות.

"וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים" < בקיאות

פרק כ"א

1 תיאור העזרה שקבל דוד מאחימלך כהן נוב (ב-י) פותח את פרק כ"א והסיפור על הריגתם של כהני נוב (כב,ו-כג) מופיע בסיומו של פרק כב. שני סיפורי הבריחה של דוד (כא,יא-טז; כב,א-ב) מפרדים בין שני חלקי הסיפור. עיינו בפרטי הסיפור הראשון:
א) איזה לחם ואיזו חרב נותן אחימלך לדוד, מה מסמלת נתינה זו במישור המעשי ובמישור הסמלי? עיינו גם בפרק כב, ט-יב.

ב) "חָרַב גְּלִית הַפְּלִשְׁתִּי אֲשֶׁר-הִכִּיתָ בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה הַנֶּה-הִיא לוֹטָה בְּשִׁמְלֶה אַחֲרֵי הָאֶפֶד" (י) מדוע נמצאת חרב גלית בנוב ומדוע היא נשמרת דווקא מאחורי האפוד? מה יכולות להיות המשמעויות המנוגדות של לקיחתה על ידי דוד?

2 לסיפור דוד ואכיש מלך גת ארבעה חלקים: מצג (יא); דברי עבדי אכיש אל אדונם (יב); תגובת דוד: מחשבה (יג) ומעשה (יד); תשובת המלך לעבדיו (טו-טז). כיצד מעז דוד לבוא לעירו של גלית כשהוא נושא את חרבו? מדוע לדעתכם מזכירים הפלשתים למלכם את שירת הנשים ולא את הנצחון על גלית? חשבו במה תורם הסיפור להבנת דמותו של דוד, שימו לב להביטים שונים ואף מנוגדים.

3 "חֶסֶר מְשֻׁגְעִים אָנִי כִּי-הִבְאַתֶּם אֶת-זֶה לְהַשְׁתַּגֵּעַ עָלַי" (טז) דוד מתגונן באמצעות התחזות למשוגע. מה יכולות להיות הסיבות לבחירה דווקא בדרך זו? עיינו מל"ב ט, יא; הושע ט, ז; ירמיהו כט, כו; מה משמעות דברי אכיש "חסר משוגעים אני" על פי מקורות אלו?

פרק כ"ב

4 סיפור בריחתו של דוד למערת עדולם (א-ב) ולמצפה מואב (ג-ד) בנויים במבנה מקביל: כל חלק מתחיל במילים "וילך דוד משם", ובכל אחד מוזכרים בני משפחתו של דוד. עקבו אחרי פעלי התנועה, האנשים והמקומות הנזכרים בפסוקים, ותנו דעתכם על צורת חייו של דוד המשתקפת בהם.

5 "וַיִּחְמַל שְׂאוּל וְהָעָם עַל-אֶגְגֹּ וְעַל-מִיטֵב הַצֶּאֱזָן וְהַבְּקָר" (טו, ט) כיצד הדמיון הלשוני הבולט בין תיאור הפגיעה בכהני נוב (כב, יט) לבין הציווי על השמדת עמלק (טו, ג) גורם לנו להעריך שוב את מניעיו ואישיותו של שאול.

6 במישור הפשוט נראה שאחימלך ואחיו הכהנים נקלעים שלא בטובתם למאבק בין שאול לדוד, אלא שניתן לקרוא את הסיפור גם כהתגשמות הנבואה על נפילת בית עלי בשמ"א ב, כז-לו. כיצד קריאה זו מרחיבה את הבנת האירועים?

"מִפְּרֶשׁ וְשׁוֹם שְׂכָל" < עיון

7 בקריאה ראשונה נראה שפרשת נוב עיר הכהנים היא פרשה פשוטה, והאשמים באירוע הנורא הם שאול ודואג עבדו הפוגעים דווקא במי שנאמן להם. אלא שעיון מעמיק יותר בפשוטו של מקרא, ובמקורות הבאים הופך את התמונה למורכבת יותר. נסו לחשוב מה גורם למפרשים השונים לחלק את האחריות לאירוע בין כל המשתתפים בו.

רד"ק שמ"א כב, יז: "יש לתמוה כי בכל אשר הזכיר הכתוב עונות שאול לא ראינו שהזכיר עון נוב עיר הכהנים, ואפילו כשקראם 'בית הדמים' לא אמר אלא על אשר המית את הגבעונים (שמ"ב כא א), ולא אמר הכהנים, ונראה כי חייבים היו הכהנים ולא נגלה בכתוב עונם זולתי עון בית עלי, ואף על פי כן נענש שאול על דמם שנפל בחרב פלשתים הוא ובניו".

סנהדרין צה, עא: "אמר ליה הקב"ה לדוד - עד מתי יהיה עון זה טמון בידך? על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים, ועל ידך נטרד דואג האדומי, ועל ידך נהרגו שאול ושלושת בניו".

”וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא” < הרחבה

כותרות שני מזמורי תהילים קושרות אותם למסופר בפרקים כא-כב. נסו לקרוא את המזמורים והפרקים יחד, וחשבו אלו מימדים חדשים מוסיפים המזמורים לסיפור.

תהילים פרק לד

לְדוֹד בְּשִׁנּוֹתָו אֶת טַעְמוֹ לִפְנֵי אַבְימֶלֶךְ וַיִּגְרָשֶׁהוּ וַיֵּלֶךְ:
אֲבָרְכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת תְּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: בַּה' תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנֻוִים וַיִּשְׁמְחוּ:
גִּדְלוּ לַה' אֶתִּי וְנִרְוַמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דְּרָשְׁתִּי אֶת ה' וְעֲנֵנִי וּמְכַל מְגוֹרֹתַי הֲצִילֵנִי:
הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנִהְרוּ וּפְנִיָּהֶם אֵל יַחְפְּרוּ: זֶה עֲנִי קָרָא וְה' שָׁמַע וּמְכַל צְרוּתָיו הוֹשִׁיעוּ:
חֲנֹה מִלְּאֹךְ ה' סָבִיב לִירְאָיו וַיַּחְלְצֵם: טַעְמוֹ וְרָאוּ כִּי טוֹב ה' אֲשֶׁרֵי הִגְבֵּר יַחְסֶה בּוֹ:
יִרְאוּ אֶת ה' קִדְשׁוֹ כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ וְדָרְשׁוּ ה' לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב:
לְכוּ בָּנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת ה' אֲלֶמְדַּכֶּם: מִי הָאִישׁ הִחְפֵּץ חַיִּים אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב:
נִצַּר לְשׁוֹנֵן מִרָע וּשְׁפָתָיו מִדְּבַר מִרְמָה: סוֹר מִרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בִּקְשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּהוּ:
עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים וְאֲזַנּוֹ אֵל שׁוֹעֲתִם: פְּנֵי ה' בְּעֵשִׂי רַע לְהִכָּרִית מֵאֲרֵץ זָכְרָם:
צַעֲקוּ וְה' שָׁמַע וּמְכַל צְרוּתָם הֲצִילָם: קְרוֹב ה' לְנִשְׁבָּרֵי לֵב וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
רְבוֹת רַעוֹת צְדִיק וּמְכַלֵּם יִצִּילָנוּ ה': שִׁמְרׁ כָּל עֲצֻמוֹתָיו אַחַת מִהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה:
תְּמוֹתַת רַשָׁע רָעָה וְשִׁנְאֵי צְדִיק יִאֲשָׁמוּ: פִּדְהָ ה' נֶפֶשׁ עַבְדּוֹ וְלֹא יִאֲשָׁמוּ כָּל הַחַסִּים בּוֹ:

תהילים נב

לְמִנְצַח מִשְׁכִּיל לְדוֹד בְּבוֹא דוֹאֵג הָאֲדָמִי וַיִּגַּד לְשֹׂאוֹל וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא דוֹד אֵל בֵּית אַחִימֶלֶךְ:
מַה תִּתְהַלֵּל בְּרָעָה הַגְּבוּר חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם:
הוֹוֹת תִּחְשָׁב לְשׁוֹנֵן כְּתַעַר מִלְטָשׁ עֲשֵׂה רַמְיָה:
אַהֲבַת רַע מִטוֹב שֶׁקֶר מִדְּבַר צֶדֶק סָלָה:
אַהֲבַת כָּל דְּבָרֵי בְלַע לְשׁוֹן מִרְמָה:
גַּם אֵל יִתְצַן לְנֹצַח יַחְתֵּן וַיִּסְחַךְ מֵאֵהֶל וּשְׂרָשַׁךְ מֵאֲרֵץ חַיִּים סָלָה:
וַיִּרְאוּ צְדִיקִים וַיִּירְאוּ וְעֵלְיוֹ יִשְׁחַקוּ: הִנֵּה הִגְבֵּר לֹא יִשִּׂים אֱלֹהִים מַעֲזוֹ וַיִּבְטַח בְּרַב עֲשָׂרוֹ יַעֲזֵ בַּהֲוֹתוֹ:
וְאֲנִי כְּזֹית רַעֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים בְּטַחְתִּי בְּחֶסֶד אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד:
אוֹדֵךְ לְעוֹלָם כִּי עֲשִׂיתָ וְאִקְוֶה שְׁמֵךְ כִּי טוֹב נִגַּד חֲסִידֶיךָ: